

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

11. Conuers Senum notab.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

ctiore instinctu illos intèrius animante quam possit doctrina Bonziorum. Hoc re ipsa si foret, nimum quantum interesse, fieri tunc saltem de certiore; si minus quærere, & inuestigare. Hæc probæ mentis argumentatio perpulit bonum senem, ut sua cum vxore, superstitionis pietate haudquaquam à viro absimili, audiret de Deo & idolis quid esset necessarium tenendum, quibus dilucidè perceptis Christianos se statim professi sunt. Ac vir quidem iam valens & præfixo die ad baptismum se sistens, ingentem coram suorum struem combussit idolorum, & lycophantias mille singrapharum quas in aliam vitam, captationum eiusmodi sacrilegus artifex, Bonziorum venter illi confixerat. Quibus magno gaudio peractis, vitæ tamen dura ieiunia, sed fructu, & merito casta desistere satis non poterat. Ut autem Christo fortunatum senem, obseruata Christianorum modestia peperit, sic eorum castimonia complures alios, hæc efficacius, quod est eius virtutis haud paulo maior difficultas, & ex consequenti maior apud Sinenses admirabiliras. Quare minimum quidvis in hoc genere Patres tanti faciebant, ut si omnis inde religionis veræ existimatio penderet, foretque idem esse professione Christianum; & moribus angelum. Alebat hanc firmam nostrorum cautio, in excepiendis feminarum confessionibus, quæ Sinis cum esset admirationi, eicit tandem ut mariti vxores, filii parentes (quibus vnus fas erat nec id sine causa eas aspiceret) ad confessionem ipsimet deducerent, & quod initio impossibile habebant, paulatim fieret expeditum. Quod seruabatur Chiatini à nostris in templum non erat, indicio sit quid alibi fieret. Sun Ignatii domus, religioso cœnobio prope par, aulam grandem claudebat, confessionibus addictam feminarum, Sacerdotem ab iis, & earum aspectu crassa storea diuidebat; iusto illic spatio spectabat, Præfectus domus, nota virtute Christianus. Qua cura nostri prudenter scrupulosa tantam sui fecere Sinis fiduciam, ut ipsi etiam ethnici, ad vxores suas Christianas enixè illos rogarent, ac ducerent, nec possent satis predicare, quod nollent Patres, etiam prope moribundas nisi sub oculis maritorum audire. Adeo tamen nihil oberat, Christiano illarum profectui breuitas institutionis, quàm non agrè tum libri, tum vitæ, tum parentes, tum Dei præferim spiritus supplebant; ut in demandis inedia, vigiliis, flagellis & reliquo asperitatum genere corporibus, maritorum æquarent duritiem, & earum nonnullæ cum fortè inaudissent de seueritate nostri ieiunij, tacitè ad nos mitterent exploratum, quem seruaremus in eo modum, seque ad eundem stringerent, solitæ alioqui, ut illic vulgò fit, mensam quater in die ponere. Iam conuersionum quas proposueram altera, hominis fuit octogenarij rustici, pauperis, & ignari, sed dempta idololatria, probi, ac simplicis. Mouere hominem Christiani cuiusdam popularis, de salute animi rationes, ut vellet de iis cognoscere amplius; absque mora Sciamhaium cum eo milliaribus duodecim contendit pedes, vbi ad-

11.
Conuers. Sen-
um notab.

missus cum aliis ad explicationem diuinorum, hærebat ad singula, stupens, & admirans; totusque præ gaudio extra se versusque subinde ad ductorem suum, thesauri agebat gratias, cuius illum in partem vocasset. dicto demùm die sub auroram ad sacrum fontem cum venisset, ea vi lachrymarum, singultans, & exclamans, lamentari pergebat & dolore aded non consolabili damnare annos octoginta, quos ethnicus egerat, vt ei baptismum accelerarent Patres, ne ruptus vehementia doloris, subita morte illum præuereret. Mox vt tinctum se vidit, tanquam cœli iam compos, serenis deinceps, & lætis fletibus, eiulatus mutauit, votorumque adeptus summam pagum reperiit; præstolaturus illic placidè, quod vnum supererat, mortem iam minimè timendam. Iisdem oculis respexit diuina bonitas inueteratarum cruciatibus sui senem in Prouincia Fochiensi, qui ex annis vitæ duobus, & septuaginta, leguminibus, olusculis, & aqua pura, quadraginta totos contentus vixerat; commentusque apud se celsiorem quendam virtutis apicem, cum discipulis aliquot, scalarum adminiculo, in montem euaserat, subterraneis passim vaporariis fumosum; & nactus in vertice aliquid boni soli, orizam seuerat, tuguriola lignea fabricarat, precationibus, at iis cuiusmodi: diei partem conterebar, magna cum suis concordia; quoad visu sensim caligante, oculorum amisit vsum, fuitque Focum Prouinciæ illius urbem primariam ad curationem reportandus, illic multa illius & molestia & sumptu, dum multa inaniter Medici satagunt, contigit ad eum referri nescio quid de nouo Deo, & noua eius lege, quam traderet peregrinus quidam vir apprimè doctus. Sciendi auidus, quid tandem id esset, cognouit aliqua ex Christiano quem interrogarat, probauitque tantoperè, vt suos illic ex solitudine euocaret, plenius secum de iis audituros. Adit cum iis P. Alenius, rogatque cupidè ex eo discere, quod ille ardentius docere cupiebat. Verum ad prima de Deo effata cæcus senex, iussis tantisper abesse discipulis, quæsiuit ex Patre, soline essent ac sine arbitris? confirmantèque illo adesse neminem; benè habet, inquit, nec enim diuina fas esse nisi duorum auribus committi, cum ne hominum quidem arcana credi pluribus deceret. Absit enim verò, infert Alenius, absit à me id crimen vt hominibus diuina inuideam, quin optem potius toto orbe vulgari, reuocatisque eius discipulis, abundè cum eo ritèque eruditos, sacro baptisinate Christianis adiunxit, inter quos etiam haudquaquam iis defuit quod admirarentur si solitudinis amore, & afflictationum gaudere pergerent, aded illos Alenius, ardens & ipse diuino igne, heroa virtute excolebat: præ aliis tamen sodalitem cui præerat Melchior, (de quo multa non pridem) cuius omnes sodales ita effinixerat vt licet in fide tirores, possent accedentibus ad Christum pro Magistris proponi; iis thecas reliquiarias egentissimus omnium Alenius cum dare non possèt, religioso inuento singuli, odorato ex ligno tessellas sibi læuigarunt,

laeuigarunt, quibus duas hinc inde, ut cuique cordi erat inscriptas sententias ad pectus gestabant quarum praecipue studio caperentur. Deum exempli causa pra omnibus dilige; ama proximum ut teipsum, coeterasque eiusdem pietatis: religiosos coegebant coetus apud Ioannem, Christianum in paucis egregium; aula iis dicata, picturis carebat, et quibus oblectamenti plus in oculos redit, quam utilitatis in animum. sed uestiebatur cartaceis tabulis eleganti, & grandi caractere, praecpta decalogi, & variarum officia virtutum repraesentantibus. Ac ne cui verbum excideret, loci reuerentia minus dignum, hac epigrapha Ioannes, supremas fores munierat. Hic nisi de Deo (fratres) non agitur, mundana seponite. Nihil habet tertia quam statueram narrare ad Christum conuersio, illustre per se, aut memorabile, praeter obsequium charitatis in matrem ita singulare, ut visus sit Deus ad filij salutem eius quanquam civilis non paruam duxisse rationem. Orbatus parente altero iuuenis in aetate, ingenij, ac studiorum primo vere, primum statuit (quod Sinæ execrantur) omni coniugio abstinere, ne vel studio vxoris deesset matri; vel foerum vxor ut vulgo fit, sperneret; multos celebs annos tenax propositi exegit, inter quos tam saeuus iactatus est casibus, ut laborioso tandem officio, nobilis, sed omnium egenus locaret manus ad alendam matrem. Quam cum etiam morbus septuagenaria lecto affigeret, tam constanter languentem, consolatione, subsidio, praesentia iuuuit, vix ut vnquam domo esseret pede, victum interea muliebri opere, voluendo coram fuso illi patiter & sibi emeret. Sed molestam occupationem, quanquam filij optimi patientia leuiorem, excepit aliud eo acerbius, quod leniri remedio nequibat, congelauit post triennium anus exhausta senio, ut pannis calentibus subinde recreata; eodem mox frigore rigeret: inuenit tamen huic etiam malo solatium filius quod vel vnicum fuit, vel excogitare filij optimi sola erga matrem sollicita, & industria pietas valuit. Decumbat is a matris pedes, & applicitas aperto pectori eius plantas suo tandem nativo calore, panorumque ac manuum complexu resouebat, quoad sensim depulso rigore indormiret. Sed facti laudem auxit longinquitas annos sex totos, & viginti durauit in eo filius, matremque hac sedulitate ad hunc annum perduxit, seculi huius vigesimum quintum, aetatis illius duodecentimum. Virum ergo tam utilis ad patientiam, & charitatem parentum documentis, Ludouicus quidam Neophytus, sed avidissimus salutis alienae, desiderio incendit, cognoscendi de Christo plura quam quae ipse summatim indicabat. Eo Sambiasum conuenit qui vsus indolis bonitate, facile peruenit quanto nobis deberet Dei conditoris, Redemptoris & Patris quam parentum amor pleris esse, paucisque scholis apprimè eruditum, baptizauit; quae ipse dum scriberet, matrem addebat parari ad baptismum, a centenaria aetatis proximè distantem. Contigere hoc biennio multa similia, quorum specimen dedisse sat habeo; strictiorem quoque in Cocincina bre-

12.
Insign. pietas filij in matrem.